

PROXECTO DE BIBLIOTECA

**CEIP PLURILINGÜE VICENTE OTERO
VALCÁRCEL
CURSO 2023 – 2024**

ÍNDICE

1. XUSTIFICACIÓN	2
2. ANÁLISE DA SITUACIÓN REAL DA BIBLIOTECA E DAS NECESIDADES MÁIS URXENTES EN MATERIA DE FONDOS, EQUIPAMENTO, MOBILIARIO E OUTROS	2
3. OBXECTIVOS (REALISTAS E CONCRETOS)	4
4. TIPO DE ORGANIZACIÓN E FUNCIONAMENTO PREVISTO	4
5. OPTIMIZACIÓN DOS ESPAZOS, ORGANIZACIÓN E AUTOMATIZACIÓN DOS FONDOS	5
6. ACTUACIÓNS PREVISTAS NOS SEGUINTEs ÁMBITOS	6
7. HORARIO PREVISTO DE ATENCIÓN ESPECÍFICA (RESPONSABLE E INTEGRANTES DO EQUIPO DE APOIO)	12
8. CRITERIOS E PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN. INDICADORES QUE SE TERÁN EN CONTA E INSTRUMENTOS QUE SE VAN UTILIZAR	12

1. Xustificación

O Decreto 155/2022, do 15 de setembro, polo que se establecen a ordenación e o currículo da educación primaria na Comunidade Autónoma de Galicia expón no seu preámbulo que o título III *"dedícase a diferentes plans educativos relevantes e estratéxicos para o sistema educativo galego, entroncados cos compromisos asumidos polos distintos sistemas a nivel europeo no Marco para a cooperación europea en educación e formación, e coas necesidades propias dun sistema destinado a proporcionarlle ao alumnado as competencias cruciais para as cidadás e os cidadáns do século XXI"*. Varios destes aspectos regulados neste apartado están relacionados con este plan de biblioteca sobre todo os que teñen que ver co fomento dunha aproximación á lectura e do proceso de educación dixital *(o que se considera factor esencial para facilitar cambios metodolóxicos que proporcionen novos elementos e oportunidades para o éxito educativo en Galicia)*.

O artigo 33 do citado decreto fálanos da necesidade de que todos os centros escolares contén cunha biblioteca escolar e tamén de que se elabore este documento coa finalidade de promoverla *"como centro de referencia de recursos da lectura, da información e da aprendizaxe"*. Dinos tamén que *"a biblioteca escolar será un punto de encontro entre alumnado, profesorado e familias que facilitará a comunicación, a creatividade, as aprendizaxes, o traballo colaborativo e os intercambios culturais no centro, ademais de servir como instrumento de apoio para o desenvolvemento do plan de lectura"*.

A importante labor que cumpre a biblioteca queda plasmada nas 128 veces que aparece no currículo o propio nome. Nas áreas das linguas, por exemplo, os bloques 4 e 5 falan especificamente de dous aspectos que están directamente relacionados con ela: a alfabetización mediática (que enlaza coa elaboración de proxectos interdisciplinares) e a educación literaria (converténdoa en espazo de lecturas compartidas). Estes dous bloques inclúen criterios de avaliación específicos e contidos que teñen que ver co uso da propia biblioteca tanto físico como documental.

Por todas estas razóns vemos necesario elaborar este proxecto de biblioteca como documento marco da mesma.

2. Análise da situación real da biblioteca e das necesidades máis urxentes en materia de fondos, equipamento, mobiliario e outros

No noso colexio levouse a cabo nos últimos anos unha renovación grande da biblioteca liderada polo interese de varias mestras e acelerada pola obra de eficiencia enerxética acometida no centro que implicaba recoller e desmontar todo o que alí había. Ademais o

programa MEIGA estaba moi desordenado e aínda estaban de alta libros que xa non existían ou que levaran para o instituto. Con esta realidade aproveitamos para facer un gran expurgo, reorganizar o espazo e catalogar de novo os fondos (máis de 5000). Somos ademais centro PLAMBE dende 2005 e incorporámonos a novos programas da Asesoría de Bibliotecas escolares como a Radio, Lectura e Familias ou o Club de lectura.

Dende o curso 18/19 levamos a cabo proxectos documentais integrados de centro con diferentes temáticas elixidas a través das enquisas, do Consello da Infancia ou polo equipo da biblioteca e con implicación das familias, do profesorado, alumnado e do Concello de Carral. Os traballos preséntanse nunha feira final que foi cambiando de formato segundo as circunstancias.

No curso pasado 22/23, aprobouse en Claustro e Consello Escolar un novo proxecto lector de centro acorde coa realidade actual e podemos dicir que a nosa biblioteca está ben equipada se ben serían necesarias algunhas melloras:

- Temos falta de espazo pois somos un centro moi grande e os nenos/as demandan máis lugares para sentarse.
- A biblioteca está no segundo andar. Cando se fixo a remodelación pensouse en que se nalgún momento se quixera se puidera trasladar, por iso hai tarima no chan e a división da radio é de pladur. Cremos que o lugar da biblioteca é a planta baixa, con acceso ao exterior a través dunha porta cara o corredor cuberto que vai ao pavillón, sen escaleiras e aberta á comunidade.
- Ademais, a zona de ordenadores é pequena e non funcionan moi ben polo que deberíamos renovar o espazo de procura de información.
- Os libros de literatura infantil de tixolo verde deberían ser renovados e mercar máis fondos.
- Sería necesaria maior colaboración da comunidade educativa en xeral, que as familias se acheguen á biblioteca para ler e que os nenos e nenas sexan máis lectores.
- A implicación de todo o profesorado na educación literaria e na alfabetización en medios é fundamental pero somos conscientes de non chegar a todos/todas e de que vai ser moi difícil facer cambios a nivel metodolóxico se non hai un proxecto educativo de fondo.
- Non temos no centro un programa como tal de alfabetización e tratamento da información que implique a todo o alumnado e profesorado.

- Necesitamos persoas definitivas no centro e un claustro proactivo que se implique na biblioteca tanto no seu uso como na súa dinamización para que este sexa o proxecto de todos e todas e teña continuidade.
- Somos conscientes de que non lle estamos sacando o partido que deberíamos á plataforma E-LBE e á lectura en pantalla..
- Necesitamos colaborar máis coa Biblioteca Municipal de Carral e mellorar o funcionamento da Comisión de Biblioteca no seo do Consello Escolar.

3. Obxectivos (realistas e concretos)

- Promover a lectura e a escritura. Escribir e ler máis e mellor dende o erro como a oportunidade de aprender e respectando as etapas da lingua escrita.
- Incluír na vida pedagóxica do centro a alfabetización mediática e informacional, a visión crítica e a aprendizaxe colaborativa a través dos proxectos documentais integrados (aprendizaxe por proxectos).
- Promover a atención á diversidade dende a perspectivas de accesibilidade física, cognitiva e inclusiva.
- Promover as diferentes linguaxes: de programación, musical, artística, lúdica...
- Acadar unha maior participación das familias e de toda a comunidade educativa.
- Ser referente cultural e centro creativo de aprendizaxes.
- Converter a biblioteca no corazón da actividade escolar como centro de recursos.
- Dar importancia á avaliación inicial, final e formativa das actividades propostas.

4. Tipo de organización e funcionamento previsto

- Os titores/as informarán nas reunións iniciais das actividades da biblioteca e poderán estar acompañados dalgún membro do equipo se así o precisan.
- Teranse en conta as recomendacións do profesorado e do alumnado para mercar fondos pasando uns filtros de idoneidade (sen estereotipos sexistas e con calidade literaria) priorizando os textos en galego e aqueles fondos aos que non sexa fácil acceder para presentar así novos modelos de lectura.
- Todas as aulas terán á súa disposición unha hora para ir a facer empréstitos e outras actividades relacionadas coa lectura, charlas, talleres, encontros... No caso de que se fixeran outras actividades externas que coincidan coa hora de préstamo será estas as que terán prioridade.
- Para a elaboración dos horarios da persoa coordinadora e dos membros do equipo de apoio teranse en conta as instrucións de comezo de curso da Dirección Xeral de

Ordenación e Innovación educativa e a orde PLAMBE. Así: *“Unha vez distribuído o horario de atención directa ao alumnado, a dirección do centro deberá dar prioridade á biblioteca escolar e asignar horas lectivas e complementarias ao responsable da biblioteca e ao profesorado do equipo de apoio, axustadas ao labor que estes docentes realizan en beneficio de toda a comunidade educativa, a efectos de facer rendibles os importantes investimentos realizados nas bibliotecas e de velar polo cumprimento das funcións que lles corresponden no centro educativo”*. Este horario concretarase no plan anual de lectura, nas liñas prioritarias e nas NOFC do centro.

- Todas as actividades nas que sexa posible contarán con recomendacións de lectura e estarán baseadas na literatura.
- Ademais faranse formacións para o profesorado novo a principio de curso, elaborárase un díptico informativo e faránselles chegar os materiais, ligazóns e outros documentos necesarios a través do email.
- Os itinerarios lectores servirán de guía no caso de que se establezan nos diferentes niveis libros de lectura obrigatoria.
- A persoa coordinadora da biblioteca formará parte da CCP e da reunión de coordinadores.
- Procurarase que haxa unha persoa de cada nivel educativo no equipo de biblioteca e priorizarase este pola carga de traballo que supón, pola inversión económica e por ser o centro de aprendizaxes do colexio tal como establece a orde PLAMBE no seu Preámbulo. *“A biblioteca escolar debe converterse nun centro neurálxico de aprendizaxe dos saberes básicos e da adquisición de competencias, que ofrece recursos tanto para compartir, reflexionar e expresar preferencias persoais ao redor da lectura, como para impulsar a innovación, a creatividade e o pensamento crítico da comunidade educativa”*.
- A biblioteca permanecerá aberta polas tardes segundo os criterios das NOFC.

5. Optimización dos espazos, organización e automatización dos fondos

A nosa biblioteca conta con diferentes espazos para promover o uso da lectura:

- **O espazo exterior:** Adicado á lectura por pracer, onde se atopan os libros de tipo literario distribuídos en distintas seccións: cómic, poesía, inglés e narrativa (esta última dividida por idades e diferenciada por tres cores)
- **O espazo interior:** Zona creativa e informativa con mesa de luz, chroma, espazo de construción, tablets, ordenadores e pizarra dixital, libros informativos e materiais manipulativos.

- **Radio.** Localizada dentro da zona informativa, conectada á megafonía do colexio e con espazo para catro locutores e un técnico de son.
- O **punto de lectura** no vestíbulo do centro onde se atopa un andel de libros para os/as nenos/as e outro para as familias.
- O **recuncho da calma** do primeiro andar.
- **Espazo Maker no 1º andar.** Pendente de dinamizar.
- **Espazos de lecturas nas aulas.** Cada aula poderá ter a súa biblioteca cos empréstimos da biblioteca central pero todos os fondos deberán estar dispoñibles no espazo físico da biblioteca co fin de que se poidan usar por diferentes aulas. Tentarase que estes fondos sexan de calidade filtrando temáticas e ofrecendo novas lecturas ao alumnado máis alá dos "bestseller".
- **Polos creativos,** que conta con recursos da biblioteca (libros de manualidades, papiroflexia, tangrams...) para que o alumnado poida manipularlos.

6. Actuacións previstas nos seguintes ámbitos

A. Xestión técnica e organización.

A catalogación dos fondos levarase a cabo por dúas ou tres persoas membros do equipo que unificarán criterios. A biblioteca contará cunha hora mensual para a reunión do seu equipo no cómputo de horas complementarias fixas e, se fora posible, tamén dentro do horario escolar.

B. Formación para o uso, tratamento e produción de información.

Farase unha formación de usuarios para alumnado que incluírá aspectos fundamentais do tratamento da información e a alfabetización mediática e informacional e tamén de orde e organización da biblioteca (CDU, criterios de clasificación...) Ademais os mestres farán as programacións tendo en conta o proxecto de centro e os criterios que falan do tratamento da información que deberá ser traballada na aula de forma sistemática tal como marca a lexislación.

Enviarase material elaborado polo equipo de biblioteca a principio de curso para poñer en valor este tipo metodoloxías.

Un exemplo da presentación feita ao inicio do curso pódese ver [AQUÍ](#). Esta deberá ser revisada periodicamente alomenos unha vez ao iniciar o curso e deberá tamén estar accesible a profesorado e alumnado.

Ademais no intento de facer ao alumnado produtor e non so consumidor a radio escolar é un recurso inmejorable para a alfabetización en medios. A formación do alumnado

na radio empezará canto antes mellor e, no caso de contar con formacións externas, será en 4º ou 5º de EP (preferiblemente non en 6º) para que un alumnado poida formar ao outro.

C. Formación de usuarios.

- Formación para docentes. Reunión do equipo docente no que se explicará: O uso do KOHA, os espazos, recursos e organización da biblioteca, o PDI e a radio escolar, entre outros.
- Formación para alumnado. No mes de setembro e nunha hora para cada aula. Un exemplo de presentación para a formación de usuarios que deberá ser mellorada e actualizada cada ano será [esta](#).
- Formación para alumnas e alumnos colaboradores da biblioteca escolar. Nunha ou varias horas de ler para o alumnado de 5º e 6º.

D. Programas de formación para a competencia informacional e mediática.

Darase información a principio de curso a través da formación de usuarios para o alumnado e do correo electrónico para o profesorado. Tentarase elaborar un programa máis sistemático para este apartado tal como aparece recollido no punto 2 (necesidades de mellora).

A materia de proxecto competencial é unha moi boa oportunidade para implantar este programa xa que coincide nos seus contidos e criterios cos principios da alfabetización mediática e informacional.

E. Proxectos de carácter interdisciplinario ou outros.

No centro levarase a cabo cada curso escolar un Programa Documental Integrado (PDI). A través deste PDI, impulsado dende a biblioteca do centro, promoverase a metodoloxía de traballo por proxectos, favorecendo o tratamento transversal de contidos, o enfoque interdisciplinario e a atención á diversidade tal como establecen as medidas ordinarias no *Decreto 229/2011 do 7 de decembro e a orde do 8 de setembro de 2021 (Artigo 45. Metodoloxías baseadas no traballo colaborativo en grupos heteroxéneos, tutoría entre iguais, aprendizaxe por proxectos e outras que promovan a inclusión)*.

A temática de dito PDI será escollida, ben polo alumnado a través dunha votación nas aulas, ou polos docentes en caso de detectarse necesidades específicas.

F. Actividades para o fomento da lectura e a comprensión lectora en todas as áreas e materias.

No centro temos establecida despois do recreo a hora de ler, deberán ser 20 minutos adicados á lectura en grupo ou de forma individual e ao comentario da mesma, as aulas contarán con biblioteca de aula específica e teranse en conta os gustos literarios do alumnado co fin que vaia adquirindo a súa identidade lectora.

Cada nivel especificara na concreción do plan anual de lectura como vai fomentar esta en todas as áreas e materias así como as actividades literarias coas que contará.

Dende a biblioteca promoveranse itinerarios lectores diversos aumentando os que xa contamos:

- Itinerario lector xeral con recomendacións dos diferentes xéneros literarios tamén en lingua inglesa.
- Itinerario lector relacionado coa diversidade.
- Itinerario lector dende o feminismo.

Crearanse folletos informativos sobre as diferentes tipoloxías textuais ou orais de apoio as actividades do centro e tamén daranse pautas para a comprensión lectora como [estas](#) ou [estas](#).

Ademais organizaranse acompañamentos lectores entre aulas e encontros con autores.

G. Apoio ao desenvolvemento do Plan de lectura do centro (en materia de lectura, escritura e habilidades no uso, tratamento e produción de información).

Como apoio ao desenvolvemento do plan de lectura do centro elaborárase cada ano o plan anual de lectura como concreción do mesmo cos seguintes epígrafes:

1. Obxectivos.
2. Organización de espazos e tempos para a lectura e para o traballo coa información.
3. Liñas de actuación prioritarias.
4. Seccións.
5. Rutinas de lectura.
6. Recursos humanos que interveñen nas actividades de fomento da lectura.
7. Itinerarios lectores.
8. Actividades programadas e temporizadas.
9. Ler en familia. Actividades para a implicación das familias.
10. Seguimento e avaliación.

Teranse ademais en conta para a elaboración do mesmo as liñas prioritarias de cada curso aprobadas en Claustro e en Consello Escolar e que son indispensables para a continuidade no PLAMBE.

H. Apoio a outros programas e proxectos de aula/centro.

A biblioteca escolar será un centro de recursos para as diferentes propostas levadas a cabo no centro.

Faranse recomendacións, compilacións de fondos documentais relacionados con actividades levadas a cabo nas aulas, impulsadas polos equipos de traballo (reciclaxe e medio ambiente, EACE, convivencia...)

No empeño de converter a biblioteca en centro de creación haberá unha especial colaboración co equipo de Polos Creativos (linguaxes de programación) e tamén co equipo TIC no tócate á alfabetización en medios.

Ademais tamén nos coordinaremos co EDLG tendo en conta que dende a biblioteca se impulsará o galego tanto no clube de lectura, nos fondos mercados, na radio, nas Letras Galegas...

Trataremos de ter un apartado especial para o alumnado do 3º ciclo dentro do Edixgal. Dende a biblioteca tamén se contribúe ás propostas do equipo de Convivencia e Benestar, creado no curso 2023-24 con bibliografía relacionada coa mediación de conflitos, benestar emocional, recursos para o espazo da calma...

En canto ao plurilingüístico: dende a biblioteca contribúese ao programa plurilingüe a través da adquisición de fondos en lingua estranxeira.

Cabe destacar que para acadar un bo funcionamento do centro e co fin de non sobrecargar de actividades mecánicas ou pouco significativas para o alumnado haberá unha reunión mensual de coordinadores de equipos.

I. Apoio ao estudo e ao desenvolvemento do currículo das distintas áreas e materias e outras actividades desde a biblioteca para a compensación das desigualdades sociais e a correcta atención á diversidade.

Como apoio ao desenvolvemento do currículo promocionaranse os libros e novidades que vaíamos incorporando e faranse guías de lectura. Ademais estas guías serán temáticas e tratarán tamén temas que teñen que ver coa atención á diversidade como as de temática LGTBI, feministas, valores éticos e sociais... e outras que promovan a inclusión educativa.

A biblioteca seguirá pendente da organización dos espazos seguindo criterios DUA e a sinalética estará en pictogramas para favorecer a comprensión para aquel alumnado que non saiba aínda ler. Teremos en conta ao alumnado con NEE e no caso de que houbera casos de cegueira ou xordeira a biblioteca tería que adaptarse, por exemplo, con sinalética en Braille.

Priorizárase a compra daqueles libros que falen de diversidade con calidade literaria e sen estigmatizar fuxindo dos "libros para..."

Ademais os recursos utilizados deberán estar en boas condicións para que todos teñan acceso a materiais de calidade e a aqueles que son de difícil xeneralización.

Proporase que as actividades sexan de lectura fácil así como a compra de libros que sigan estes criterios para favorecer o acceso á información.

Sería interesante neste sentido que formaran parte do equipo da biblioteca membros do departamento de orientación.

J. Accións para a integración da cultura impresa/cultura dixital. Multialfabetismos.

No centro temos varios dispositivos para lectura de libros electrónicos pero non se están usando. Cremos que, de momento, a literatura que hai nas plataformas dixitais non é moi variada para os niveis iniciais e que ademais a lectura nestes dispositivos é menos profunda tal como mostran varios estudos.

Ao estar na etapa de primaria parécenos máis importante priorizar outro tipo de actividades máis analóxicas para afianzar a comprensión lectora que axude a unha posterior lectura dixital. De todas formas somos un centro E.dixital polo que o alumnado de 5º 6º de primaria pode acceder á plataforma E-LBE a través dos seus dispositivos.

Dende a biblioteca darase tamén importancia á linguaxe musical, á de programación a través de Scratch ou Code e á plástica e visual (uso do chroma, teatro, fotografía, cine...).

K. Difusión dos recursos dispoñibles na biblioteca.

Ensinarase a alumnado e profesorado a usar o catálogo online a través da plataforma Koha.

Ademais publicaranse recursos na páxina web do centro e blogs de biblioteca como os dos clubs de lectura ou lectura e familias e tamén nas redes sociais ou Abalar.

Faranse exposicións temporais na biblioteca escolar polas conmemoracións que se estimen oportunas e nas que interese mostrar as coleccións.

Poderá facer unha caixa de libros na sala de mestres para achegar as novidades ao claustro.

O recuncho de lectura da entrada do centro incluírá tamén libros para as familias.

L. Implicación das familias e colaboración con outras bibliotecas.

Seguiremos inmersos no programa Lectura e Familias achegando ás familias ao centro con charlas informativas, actividades literarias conxuntas... para os que se terá sempre en conta criterios de conciliación (con actividades alternativas para nenos e nenas, por exemplo). Asemade, dinamizaremos a colección de adultas relacionadas coa educación a través de maletas viaxeiras e con horario aberto ao público en horario lectivo a unha primeira ou última hora (ou ámbalas dúas) sempre e cando o permita a organización horaria do centro. No punto de lectura da entrada haberá tamén unha exposición destes fondos.

No eido deste programa nas enquisas ás familias de fin de curso sobre a biblioteca e nas reunións iniciais coas mesmas pedirase a colaboración para dar charlas, contacontos ou outro tipo de actividades. Cremos que este primeiro contacto é un lugar e momento apropiado para explicar o funcionamento da biblioteca e mesmo do PDI para o cal se sería ideal pedir tamén colaboración.

Temos a comisión de biblioteca no seo do Consello Escolar coa intención de promover unha maior comunicación e coordinación coa biblioteca do Concello que usaremos máis e mellor. Sería interesante que nestas reunións poder contar tamén coa coordinadora do IES e da Galiña Azul para organizar actividades intercentros.

Dende as redes sociais da biblioteca do noso centro compartiremos actividades e/ou propostas doutras bibliotecas da contorna. Cremos tamén que a páxina web do centro a través das diferentes publicacións, os trípticos de lectura e a actualización das redes sociais é unha boa canle de comunicación coas familias.

Para fomentar a lectura entre as familias contamos con mochilas viaxeiras ata 3º de Educación Primaria que poderemos ampliar, dúas por aula que se irán rotando entre o alumnado.

Durante estes anos tivemos visitas doutras persoas bibliotecarias e fomos visitar outras, neste sentido atopamos moi enriquecedores os Encontros PLAMBE que se celebran todos os anos e aos que sempre acudirán, alomenos, unha persoa do equipo e biblioteca e, se puidera ser o caso, alguén do equipo directivo.

Sería interesante poder aumentar o uso da biblioteca pola tarde por parte das familias máis alá das actividades organizadas e no horario aberto ao público de martes a venres.

M. Dinamización cultural do centro en materia de lectura e extensión cultural: presentación de libros, recitais, lecturas públicas, edicións de boletíns informativos, etc....

Proporanse visitas de autores para todos os niveis así como doutras persoas que poidan aportar informacións para o PDI. Tamén se farán boletíns informativos para mestres, familias e alumnado.

Nas diferentes conmemoracións relacionadas co calendario do libro e da lectura de Galicia as actividades que saian do equipo da biblioteca terán que ver con recitais, acompañamentos lectores entre clases de tipo temático, maratóns lectores... e todas aquelas actividades que teñan como base a lectura, a literatura e tamén os libros informativos.

N. Outros.

A radio escolar formará parte da vida do centro con actividades de programas en directo, podcast ou entrevistas. A radio é un recurso esencial para traballar a oralidade e resulta moi motivadora ademais de servir como produto final das investigacións feitas nas aulas así como un lugar de encontro con autores ou persoeiros.

7. Horario previsto de atención específica (responsable e integrantes do equipo de apoio)

Promoverase que haxa un maior número de integrantes no equipo de biblioteca do que hai no resto dos equipos dada a cantidade e variedade de programas asociados á biblioteca.

A persoa coordinadora contará cunha sesión diaria adicada á biblioteca e cada membro do equipo con, alomenos, unha sesión de dinamización para a organización da biblioteca, actividades de formación, propostas relacionadas coa lectura... e outras actividades afíns á mesma.

8. Criterios e procedementos de avaliación. Indicadores que se terán en conta e instrumentos que se van utilizar

Ao finalizar o curso escolar, e tantas veces sexa necesario ao longo do ano, faranse enquisas para avaliar o traballo da biblioteca que contarán con preguntas sobre o PDI, sobre as actividades realizadas e tamén propostas de mellora (entre outras). Para facer estas preguntas teranse en conta os obxectivos enunciados nesta proxecto de biblioteca que

poderían funcionar como indicadores de logro. Estas enquisas serán para alumnado, profesorado e familias.

Para realizar estas enquisas empregárase *Google Forms* ou outra plataforma dixital que permita facelas en liña.